

centissime. **S**peret tua et pulcritu-
die tua: nite de prospere prece de-
regna. **P**ropt̃ iustit̃e et mansuetu-
dine et iustitia: et deducet te mira-
bilis deus tua. **S**agitte tue acci-
te: populi sub te cident in corda inimico-
rum regis. **S**edes tua deus in scilicet
scilicet: iurga directiois iurga regni:
tui. **D**ilexisti iustitiam et odisti iniquita-
tem: propterea unxit te deus deus tuus: oleo
lentie per consortibus tuis. **M**undus et gu-
sta et cassia uestimentis tuis adornatus
eburneis: ex quibus delectauerunt filie re-
gum in honore tuo. **I**stis regibus
adextreis tuis inuestiti de aurato:
et undata varietate. **A**udi filia et

et domus patris tui.
et decore tuum: quoniam ipse est do-
mus et adorabit eum. **E**t si-
milibus: uultum tuum despicibunt
omnes plebs. **O**mnis gloria
regis abundat in finibus aureis
facta uarietate. **A**dducen-
turi post eum: proxime eius
et filii. **O**fferetur et in leticia et
gaudio: adducetur in templum regis.
tribus tuis nati sunt et filii: con-
sules principes super omnem terram.
et erit nomen tuum domine:
in generatione et generatione. **P**rop-

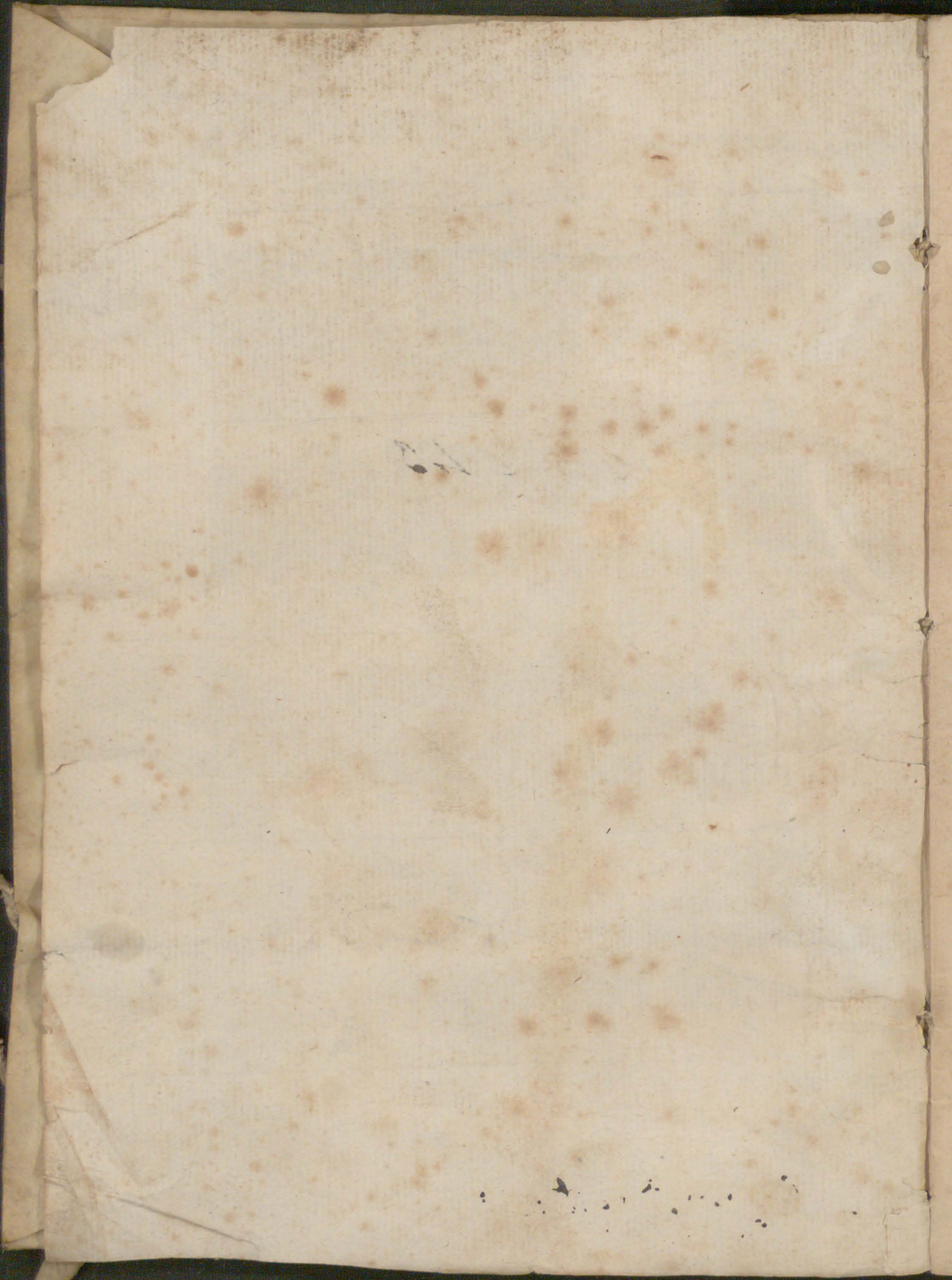
1^a
-

20724

~~3-8-43~~

Padre Lapra

614328343

CENSVRA GE

neralis contra errores, quib⁹ recentes hæretici sacram
scripturam asperferunt, edita a supremo senatu In-
quisitionis aduersus hereticam prauitatem & aposte-
liam in Hispania, & aliis regnis, & dominiis Cesarea
Mageslatis constituto.

num. 6.

cap. 8.

num. 1.

Pincia.

Ex officina Francisc. Ferdinan. Corduben.

Cum priuilegio Imperiali.

Tassada en quarenta maravedis.

*De la comp^a de la
salva y de la lib^{ra}*

CENSURA GE

neralis contra errores, quib⁹ recentes haeretici sacram
scripturam asperserunt, edita a supremo senatu In-
quisitionis aduersus hereticam prauitatem & apostata-
m in Hispania, & aliis regnis, & dominiis Cesarea
Mageslatis constituto.

num. 6.

cap. 8.

num. 1.

Pincia.

Ex officina Francisc. Ferdinan. Corduben.

Cum priuilegio Imperiali.

Tassada en quarenta maravedis.

recto delapio
de la comp^a de los de
la sala y de la libra

El Rey.

O R quanto por parte de vos Francisco fernandez de Cordoua impressor, vezinodesta villade Valladolid, me a sido hecha relació, q̄ vistor el muy Reuerendo in chris to padre Arçobispo de Seuilla, inq̄sidor general en n̄ros reynos y señorios, y los del n̄ro cōsejo, de la sancta y general inquisició. Los errores q̄ muchas impressiões delas Biblias q̄ ay en estos reynos tienē, las auia hecho ver y examinar en las vniuersidades de Salamāca y Alcalá, y por otras personas doctas q̄ en n̄ra corte residia, para q̄ por ellos vistor los dichos errores, se enmédasen y quitasē d̄llas, y q̄ auiedo se platicado y cōferido diuersas vezes cada d̄llo, se auia hecho cierta Cēsura, por la q̄l se notā los errores q̄ en ellas ay. Que nos suplicauades y pediades por merced vos diessēmos licēcia y facultad, para q̄ vos o quiē v̄ro poder ouiere y no otra persona pudiesse imprimir y veder la dicha Censura, por tiēpo de diez años primeros siguientes, o como la nuestra merced fuesse. Y yo acatando lo fuso dicho y considerando lo mucho que importa al seruicio de nuestro señor y mio, y bien vniuersal dela religion christiana, que la dicha Cēsura se imprima, por ser cosa q̄ con tanta deliberacion y acuerdo se a hecho, tuue lo por bien. Y por la presente os doy licencia y facultad para que vos o quiē vuestro poder huuiere, y no otra persona, durante el tiempo de los dichos diez años, que corran y se cuentē desde el día de la data de esta nuestra cedula, podays imprimir y veder la dicha Censura, durante el qual dicho termino mando y prohibo a todos y qualesquier personas de todos n̄ros reynos y señorios, q̄ no puedan imprimir ni vender ni traer de fuera a ellos la dicha cēsura. So pena q̄ si las imprimierē o vendieren ayā perdido y pierdā todas las q̄ huuiere imprimido y tuuiere pa veder, y mas incurrá en pena de cient ducados para la n̄ra camara. Cōtanto q̄ no podays veder cada vna delas dichas Censuras por mas precio de quarenta marauedis. Y mandamos a los del nuestro cōsejo, y a todas y qualesquier justicias, de los dichos nuestros reynos, que guarden y cumplan esta nuestra carta y contra ella no vayan ni pasen, ni consentā yr ni passar agora ni en ningun tiēpo ni por alguna manera. So pena dela nuestra merced y de diez mil marauedis para la nuestra camara a cada vno que lo contrario hiziere. Fecha en la villa de Valladolid. A siete dias del mes de Agosto, de mil y quinientos y cinquenta y quatro años.

La princefa.

Por mandado de su magestad. Su Alteza en su nombre.

Iuan Vazquez.

FERDINANDVS de Valdes mi-
seratione diuina archiepiscop⁹ Hispalēsis
Inquisitor apostolicus generalis, contra
Hæreticam prauitatem & apostasiam, in
cūctis regnis & dominiis Ioannæ reginæ,
ac Carolo imperatori & regi, dominis no-
stris subiectis, & c. Vniuersis & singulis ecclesiis, mona-
steriis, collegiis, vniuersitatibus, ac singularib⁹ personis,
cuiuscumq; status, cōditionis, præeminētiæ, in dictis re-
gnis & dominiis existentibus, salutem & gratiam. Noueri-
tis, quod vbi primū ad nos peruenit, a plerisq; & variis re-
gionibus importatos esse in hæc ipsa regna complures li-
bros, variis & diuersis prælis excussos, multis vitiis, erro-
ribus, ac hæresibus refertos, in graue damnum & offen-
sam Orthodoxæ fidei, ac Christianæ religionis: curauimus
diligenter vt ipsi libri exquirerentur, atq; addimerentur tã
a collegiis & vniuersitatibus, quam a bibliopolis, & aliis
personis singularibus, penes quos eiusmodi libri essent ac
reperirentur, atq; per edictū publicum cautum est, ne eius-
modi libri venundarentur, ne ue aliquis eisdem vterentur.
Signanter autem interdiximus Biblias, & Testamētanoua
seorsum excussa & impressa ab aliis libris Bibliorum, quo
ad videlicet visis excussisq; erroribus in eisdem contētis,
decretum ac diffinitum fuisset per viros tum probos, tum
doctos, quid esset hæreticū, aut infide suspectum, vel ma-
le sonans, & cuius lectio minus esset conueniens, aut alio-
quin offendiculum & scandalum inter Christi fideles ge-
neraret. Idq; omne mature in Cōsilio generalis inquisitio-
nis tractaretur, ac discerneretur quid de eiusmodi libris fa-

ciendum aut alias provide de hac re statuendum esset.
Et quoniam his diligēter peractis, interceptæ fuere plerę-
q; Biblię variarū excussionū, in quib⁹ multi errores inueni-
unt, præsertim in summariis, & additionib⁹, & indicib⁹ ali-
quot, maxime autē in Bibliis quæ ab anno millesimo quin-
gētesimo vigesimo octauo vsq; ad hæc tēpora prodierūt,
atq; itidem in ipsis eisdem testamentis nouis seorsum a Bi-
bliis impressis, in quibus quidem Bibliis aut nouis testa-
mētis, quæ ab eodem tempore ad hunc vsq; diem sunt ex-
cussa, inueniuntur multi errores, & loca improbata, non
legēda, nec cōmunicāda fidelib⁹ christianis: quā obrē iu-
re optimo præcipi a nobis poterat vt huiusmodi libri oēs
quibus tales errores insunt, vel cōscinderentur, vel cōcre-
marētur, ita vt nullatenus apparerent. Verum tamē con-
siderātes eiusmodi errores in ipso textu sacræ paginæ nō
inueniri, sed tantū in summis, sumariisq; additionib⁹, &
indicibus, vt superius dictum est, præterea numerum ea-
rundem Bibliarum ingentem esse, q̄q; multæ ecclesiæ,
monasteria, vniuersitates bibliopolę, ac singulares perso-
næ conqueruntur, dicentes se graui damno affici, si eiusmodi
libri omnino eisdem addimerentur, aut destruerentur.
Re diligenter tractata in senatu generalis inquisitionis, cō-
silio etiam multorum doctorum virorum tam ex vniuersi-
tatibus Salmanticensi, & Complutensi, q̄ aliorum insi-
gniū locorum, ac deinde delata ad Serenissimum princi-
pē Philippū, regnorū prefatorum gubernatorē, ac domi-
nū nostrū: eius autoritate decretū est, Censuram quam-
dā fieri, qua indicarētur, & annotarētur in ipsis Bibliis &
Testamētis nouis, loca omnia, quibus insunt errores, aut

verba suspecta, vt videlicet eiusmodi locis exemptis, vel deletis & omnino obliterated ita vt minime legi possint, ordine & forma infra scriptis, permitterentur haberi, ac legi Biblię ipse, ac Testamenta noua quę huc vsq; in præfatis regnis & dominiis inueniuntur, Hac tamen lege, vt post hac non liceat importari aut vendi alia quępiam ex antedictis excussionibus contaminatis. Quibus omnibus visis, decretum fuit super hoc dari & promulgari debere has nostras literas siue edictum, vna cum ipsa Censura, tenoris sequentis.

¶ Primum igitur statuimus, & ordinamus, vt nulla ecclesia, Monasterium, Collegium, Vniuersitas, aut persona singularis, in ipsis Regnis & dominiis existens, cuiusvis status, conditionis, aut præeminentię fuerit præsummat, habere, legere, aut videri aliquā Bibliam aut Testamentum nouum ex notatis in ipsa Censura, dictarum impressionum deprauatarum, quę delata & importata sint vsq; ad hæc tempora, in ipsa regna & dominia, nisi prius eadem exhibuerit Inquisitorib; loci & districtus vbi ipse extiterit, seu personę aut personis ab ipsis ad hoc deputatis, seu deputandis, aut Episcopo dioceseos, vel eius officiali, aut vicario generali, quo videlicet deleant, oblitterent, ac adimant ex huiusmodi libris notatis per ipsam Censuram, indices, loca, & summaria, deprauata, & suspecta ita vt minime legi possint, atq; hoc fiat actis publicis coram notario & testibus, die, mense, & anno additis. Idq; facere teneantur infra sexaginta dies post publicationem literarum nostrarum, & Censurę, factam in metropoli, vel ecclesia cathedrali, vel in aliquo alio loco publico cu-

iussq; diocesis Episcopatus vel ciuitatis. In libris tantum
qui de presenti reperiuntur in prefatis regnis & dominiis
Adq; hoc ipso prestito deinceps possint habere & legere ea
dem volumina, ipsiq; vti: quæ si intercepta aut secreta-
ta fuerint, emendata ac repurgata restituantur suis domi-
nis. Volumus autem Bibliã Luthetiæ impressã per Ru-
bertũ Stephanum cum duplici translatione vulgata & no-
ua, & cũ apostillis Batabli in mediocri forma, anno Mile-
simo quingentesimo q̃dragesimo quinto, a nemine possi-
deri, nec minus legi Testamentum nouum eiusdem, quod
quidem refertum est tot erroribus, vt comode emendari
aut deleri non possint. Ceterum vetus Testamētum eius-
dem Bibliæ cum suis scholiis permittitur haberi & legi, id
q; emendatũ iuxta normam Censuræ, & absq; ipso Testa-
mento nouo & non alias. Præterea volumus & iubemus,
q; de cetero nullus Bibliopola, nequæ alius quispiam pre-
sumat in vehere in prefata regna & dominia, vbi nos In-
quisitoris generalis munere fungimur, Biblias vel Testa-
menta noua dictarum excussionum improbatarum, vel a-
liarum quæ in se contineant aliquot errores, etiam si ipsi
iidem errores sint delecti, & oblitterati iuxta formam Cen-
suræ, alioquin penis subiacere se sciant, quas paulo post
hic constituemus.

¶ Vt autem omnibus constet quæ Biblię & Testamenta
noua sint ex nouiter importatis in ipsa regna & dominia
contra nostrum decretum, volumus vt in omnibus Bibli-
is & testamentis nouis, post delectos & oblitteratos erro-
res, addantur in fine vel in principio ipsorum librorum
acta publica, testantia quo die mense & anno emendatus &

redditus fuerit eiusmodi codex, quæquidema cta subscri-
bat Inquisitor, vel eius Commissarius ad id deputatus, &
notari⁹ coram quo res agetur, vel quiuis ex dictis Episco-
pis aut vicariis generalibus ipsius diocesis, vbi ipse exti-
terit, cū notario; quod fieri debeat in qualibet diocesi, &
Episcopatu infra sexaginta dies post promulgatas has no-
stras litteras & edictum, vt dictum est. Quæ autē Biblia
vel Testamentum nouum ex prohibitis apud aliquem re-
perientur elapso termino præfato, quæ nō sint eodem mo-
do consignata, existimētur ex nouiter importatis impre-
fata regna & dominia, subeantq; domini eandem penam
quam per has litteras illis constituimus qui similes libros
in hæc regna inuexerint, vtiq; in eos & eorum bona infli-
gendam.

¶ Decernim⁹ autē & statuim⁹, vt quisquis sit, quocūq; sta-
tu, gradu, ordine, & cōditione, quacūq; dignitate presul-
geat, apud quem inuenta fuerint aliqua aut Bibliorum,
aut noui Testamenti volumina, in quibus predicti erro-
res deleti, aut oblitterati non habeantur, aut non sin subla-
te summa, & indices, quos tolli iussimus, aut deniq; ea
reiecta non fuerint, quæ resecanda amputandaq; decreui-
mus post elapsos sexaginta dies a publicatis nostris literis,
quos iuxta iuris formam & ordinem, per vicenos, ac vi-
cenos, & vltimum pro tertio ac postremo, legitima & cō-
sueti canonica præmissa admonitione assignamus, is inq;
quisquis fuerit in maiorem excommunicationem latæ sentē-
tiæ eo ipso quod contra fecerit incurrat, atq; insuper in eū
procedatur tanq; de hæresi suspectum, & preter amissio-
nem librōrū, quos ita retinuerit deprauatos, mulcietur pe-

na viginti ducatorum, quorum tertia pars cedat denunciā
ti, tertia huius sacri officii sumptibus, reliqua vero tertia
iudici, qui de eare sententiam tulerit. Eandem etiam penā
irrogari mandamus Bibliopolis, aut aliis quicunq; post
hanc nostram prohibitionem prædictas Biblias, aut nouū
Testamentum importauerint in dicta regna, & dominia
curę nostre comissa, quamuis iidem errores (vt supra dixi
mus) in illis oblitterati sint, aut aboliti.

¶ Item precipimus, vt is cui curæ fuerit corrupta illa lo
ca delere, aut oblitterare, addereq; in super aëta codicibus,
& subscribere; pro sua & notarii opera in singulas Biblias,
tantum accipiat dimidium argenteum, pro singulis autē
nouis Testamentis, octo dipondia, idest, quartam partem
vnius argentei, monetæ regnorum Castellæ.

¶ Ad hæc volumus & iubemus, vt Tipographus, aut Bi
bliopola qui vendiderit ipsam Censuram, non pluris vē
dat quadraginta marapetinis regia sanctione taxatis, pena
viginti ducatorum, sumptibus sancti officii applicāda, p
qualibet Censura vltra pretium taxatum vendita.

¶ Vt autem vniuersa hæc & singula a nemine ignorari
possint, sed omnibus nota & manifesta sint; precipimus &
mandamus reuerendis Inquisitoribus, tam huius oppidi
Vallesoleti, quam aliorum quæcunq; dictis regnis & do
miniis clauduntur, vt hoc nostrum decretum & Censurā
publicari quisq; faciat in vniuersis officii sui locis, præser
tim in ecclesiis cathedralibus, & aliis ecclesiis & monaste
riis, in suggestib; per verbi deicōcionatores, achademiis,
& publicis Bibliothecis, & quoties eadem loca visitaue
rint, edicto suo, mulctā ac penam indicant, omnibus & sin-

gulis qui prædictas Biblias aut noua Testamēta suppresserint, occultauerint, aut quoquo modo habuerint. Similiter & iis, qui ut cunq; sciuerint eadem suppressi, occultari, aut quoquo modo haberi apud aliquem priuatum hominem, aut in ecclesiis, monasteriis, collegiis, achademijs, aut deniq; alio loco & nō simul rem cognitam ad eosdem inquisitores detulerint, quos pænis & Censuris quibus magis visum fuerit expedire, admoneant & adstringant, & vniuersos puniant, qui aliquomodo aut ratione redarguētur deliquisse, pœnas cōstitutas ab eisdem seuerissime exigētes. In cuius fidei testimonium præsentēs litteras manu nostra subscriptas, & per secretarium sanctæ generalis Inquisitionis consilii refrendatas, concedimus. Datis in oppido Vallesoleti, die. xx. mensis Augusti, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo quarto.

F. Hispalen.

Demandato Illustrissimi Domini mei Archiepiscopi .

Petrus de Tapia.

ON Fernão de Valdes. Por la missera
ciõ diuina, Arçobispo de Seuilla, Inquisi
dor general apostolico, contra la heretica
prauidad y apostasia, en todos los reynos
y señorios d'lareyna Doña luana, y del Em
perador y rey dō Carlos nros señores, ato
das las y glesias, monesterios, y collegios, y vniuersidades
y personas particulares, de q̄lquier estado, cōdiciõ, y prehe
minẽcia q̄ seã, en los dichos reynos y señorios. Salud y gra
cia. Sabed q̄ auiedo venido a nra noticia, q̄ a los dichos
reynos y señorios se hauia traydo de otras diuerlas partes
muchos libros impressos de differẽtes imp̄ssiones, cō mu
chos vicios y errores, reprobados y hereticos, escãdalosos
y mal sonãtes. En grã daño y offensa de nra religion chri
stiana. Mandamos poner diligẽcia para que se buscassen
y recogiesse, assi de poder de los libreros y otras personas
particulares que los tenian, como de collegios, y vniuer
sidades. Y se mando por edictos publicos que no se ven
diesse ni se vsase dellos. Specialmente las Biblias y Testa
mentos nuevos, que vienen impressos por si, apartadamẽ
te delos otros libros delas Biblias: hasta en tãto que vistos
y examinados, los errores que en ellos se contenian, se
aueriguasse y determinasse por personas de letrasy con
ciencia lo que era heretico, escandaloso, o mal sonante, y q̄
de leer se traya, o podria traer inconuenientes o escandalo
entre los fieles christianos, y se platicase y conf eriesse en el
conseio dela general inquisiciõ, lo que delos dichos libros
se deuia hazer, o sobre la dicha razõ se deuiaproueer. Y
por q̄ hechas las dichas diligẽcias se hã tomado muchas Bi

blas dediuersas impřssiones, en las quales se hallā muchos errores, especialmēte en los sumarios y ēlas adiciones y en algunos repertorios, y señaladamēte en las Biblias q̄ se hā impřssos d̄sde el año de mill y q̄niētos y veynte y ocho a esta pte, y assí mismo en los dichos Testamētos nuevos q̄ vienē impřssos por sí apartadamēte d̄ los otros libros d̄ la Biblia, en las q̄ les dichas Biblias y Testamētos nuevos, impřssos d̄l dicho t̄po aca, se hallan muchos errores y cosas repudadas q̄ no cōuiene q̄ se veā ni comuniqn entre los fieles christianos. Por lo q̄l se pudiera iustamēte mādā y vedar q̄ todos los dichos libros en que assí ay los dichos herrores, se rasgasen/o q̄ māsē, de manera q̄ no sepudieffen comunicar. Mas auida cōsideraciō a q̄ los dichos herrores nose hallā en el texto d̄ la sagrada scriptura. Si no en sumarios y adiciones y repertorios (como dicho es) Ya q̄ el numero de llas es grāde. Y muchas psonas y iglesias, y monesterios, y vniuersidades, y libreros, se hā q̄xado diziēdo q̄ recibirīa mucho d̄trimēto si los dichos libros se les ouiesē de q̄tar y perder se o destruyr se d̄l todo. Despues de auer se platicado y cōferido en el cōsejo d̄ la general Inq̄siciō. Y visto por muchas psonas doctas, assí d̄ las vniuersidades d̄ Salamāca y de Alcalā, como de otras ptes. Y cō cōsulta del p̄ncipedō Philippegouernador d̄ los dichos reynos, n̄ro señ or, fue acordado q̄ sehiziesse cierta Cēsura en q̄ se apūtasen y notasen todos los lugares en q̄ en las dichas Biblias ay herrores y palabras sospechosas, y q̄ aq̄llos lugares q̄tados, o restados, de manera q̄ no se pudieffen leer, por la orden y forma de yuso contenida, se permitiessen tener y leer las dichas Biblias y Testamentos nuevos, que hasta agora

se hallassen en los dichos reynos y señorios. Con que no se pudiessen traer a ellos; ni meter, ni vender otras delas dichas impressiones que assi son contaminadas. Lo qual todo assi visto, se acordo que sobre ello se diessse y promulgasse iuntamente con la dicha Censura, delos lugares damnados y sospechosos la carta y edicto del tenor siguiete.

E Primeramente ordenamos y mandamos que ninguna yglesia, ni monesterio, ni collegio, ni vniuersidad, ni persona particular de todos los dichos reynos y señorios de qualquier estado condicion o preheminencia que sean, sea osado de tener, ni leer, ni vender ninguna delas dichas Biblias o nueuos Testamentos, que en la dicha Censura se notan, delas dichas impressiones por deprauidas, que hasta agora se han traydo o metido en los dichos reynos, sin que primero las lleuen o presenten ante los Inquisidores del partido o distrito donde se hallaren, o ante la persona o personas que por ellos para ello, se diputaren onõbraren, o ante el Obispo del obispado, o su prouisor, o vicario general, para que testen o quitẽ delos dichos libros que assi estan notados por la dicha Censura, los lugares, sumarios, y repertorios deprauidos y sospechosos, de manera que no se puedan leer, por auto ante vn notario autentico, con dia y mes y año. Lo qual puedan hazer hasta sesenta dias despues desta nuestra carta y Censura publicada, en la cabeça del partido o yglesia cathedral, o en otro qualquier lugar publico, del obispado; en los libros que de presente se hallaren en los dichos reynos y señorios, y no en otros, y cumplido esto, las puedan tener y leer, y vfar dellas, y las que estã tomadas o secretadas, se bueluã assi

emendadas a sus dueños. Con tanto que la biblia impressa en Paris, por Roberto Estephano, con dos traslaciones, vulgar y nueua, y con la Apostilla de Batablo, en mediana forma, impressa el año de mill y quinientos & quarenta y cinco. Ninguno la pueda tener ni leer el testamento nueuo della; por estar como esta lleno de muchos errores, que buenamente no se puede emendar ni testar, y lo del testamento vicio dela dicha Biblia con sus Apostillas, se permite tener lo y leerlo emendado & testado conforme a la dicha censura, y sin el dicho testamento nueuo, y no de otra manera.

El Otro si, mandamos que de aquí adelante ningun libre-ro, ni mercader de libros, ni otra persona alguna sea osado a traer a los dichos reynos & señorios; dōde nos exercemos el officio & cargo de inquisidor general, biblias o testamentos nueuos delas suso dichas impressiones de prauadas o de otras que contengan algunos errores, aun que los traygan borrados en la forma que agora se mandan borrar los errores delas Biblias y testamentos nueuos que al presente ay en estos reynos. So las penas en esta prouision contenidas. Y para que conste & se sepa quales de las dichas Biblias & testamentos nueuos son de las nueuamente traydas a los dichos Reynos & señorios, contra nuestra prohibicion. Ordenamos que en las Biblias & testamentos nueuos, despues de hauer se borrado, los errores que tienen se ponga al cabo / o al principio delos dichos libros, vn auto en que se diga & testifique, Como a tantos dias de tal mes y tal año se testo & boluio el dicho libro, y le firme el inquisidor o la perso-

na a quien lo cometiере, y el notario ante quien passare, o qualquiera de los dichos obispos o sus vicarios generales dela diocesi donde se hallare y vn notario, lo qual se haga en cada diocesi y obispado, dentro de sesenta dias despues dela publicacion de esta nuestra prouission (como dicho es) y la Biblia o testamento nuevo de los prohibidos, que se hallaren en poder de alguna persona: passado el dicho termino sin el dicho auto, sean visto ser de los nueuamente traydos a los dichos reynos, & incurra el que los tuuiere en la pena contenida en esta nuestra prouission contra las personas que nueuamente los truxieren o metieren en estos dichos reynos, La qual se execute en sus personas y bienes.

EY mandamos que si alguna persona de qualquier qualidad y condicion, orden, y preheminencia que sea, tuuiere y se hallare en su poder algunas delas dichas Biblias de prauadas y prohibidas por el sancto officio dela inquisicion, Sin tener en ellas borrados todos los lugares que en ellas huuiere hereticos o sospechosos, & quitadas las summas y reportorios que se mandan quitar, conforme al tenor dela dicha Censura, o alguno de los dichos testamentos nuevos de prauados despues de sesenta dias, que se cuēten desde la publicacion de esta nuestra prouission en adelante, Delos quales los veynte les damos por primero, y los otros veynte por segundo, y los otros veynte por tercero y vltimo y perentorio termino y canonica monicion, incurra en pena de excomunion mayor late sentencie, y se proceda contra la tal persona, como contra sospechoso de herege, y pierda los libros que ansi se le tomaren de pía

uados, y mas pague veynete ducados de pena, de los quales se de, la tercia parte al que lo denunciare, y la otra tercera parte para los gastos del sancto officio, y la otra tercera parte al iuez que lo sentenciare. Y queremos que la misma pena se execute contra los libreros, mercaderes de libros y otras qualesquier personas que despues desta nuestra prohibicion metieren en los dichos reynos y señorios Biblias delas suso dichas o los dichos Testamētos nuevos deprauados aun que traygan borrados los errores, segū el tenor de esta Censura.

¶ Otro si, mandamos que el que corrigiere las dichas Biblias & borrarre los dichos errores. No pueda lleuar por ello y por el dicho auto, mas de hasta medio real castellano por cada Biblia el y el notario, & la mitad del dicho medio real por cada Testamento nuevo.

¶ Y mandamos que el impressor o librero que vendiere esta dicha Censura, no pueda lleuar por ello mas de los quarenta maravedis, en que por la cedula real esta tassada. So pena de veynete ducados para los gastos del sancto officio, por cada vna que a mas precio vendiere.

¶ Y porque lo suso dicho sea publico & notorio a todos, & ninguno dello pueda pretender ignorancia. Mandamos a los Reuerendos Inquisidores assi de esta villa de Valladolid, como de todas las otras inquisiciones de los dichos reynos y señorios. Que hagan luego publicar esta nuestra prouission y Censura en todos sus distritos & iurisdicciones, y principalmente en las yglesias cathedrales: y en otras yglesias y monasterios: en los pulpitos por los predicadores: y vniuersidades, y que

quando visitaren los dichos sus distritos: hagan leer editos contra las personas que tuuieren en su poder las dichas Biblias & libros prohibidos, o supieren que otros los tengan, o que esten en algunas librerias de monasterios, o vniuersidades, o collegios, o en otros lugares algunos para que lo vengán a dezir ante ellos, so las penas & Censuras que les paresciere poner. Y que procedan contra los que en ello parescieren culpados: a execucion de las penas y Censuras aqui expressadas y declaradas, sin que en ello aya descuydon i remission alguna. En testimonio de lo qual: mandamos dar y dimos la presente firmada de nuestro nombre, y refrendada del secretario infrascripto. Dada en la villa de Valladolid a veynte dias del mes de Agosto, de mil y quinientos y cinquenta y quatro Años,

F. Hispaleñ.

Por mādado del Illustrissimo arçobispo de Seuilla mi. S.

Pedro de Tapia,

PRÆFATIO INCENSVRAM.

IX dici queat, quāto discrimine Christianæ religionis, & Catholicorum omnium, hæretici nostrorum temporum hoc malum machinentur, vt & sua falsa dogmata per vniuersas Christiani orbis prouincias disseminent: & pro sacra scriptura venditent atq; haberi contendant. Nam eo vesaniæ progressi sunt, vt non solum ausi fuerint pestifero multarum hæresum veneno omnia inficere: sed nec vereantur noua nunc reperta techna vsq; adeo sacram scripturam deprauare, tantamq; illi vim inferre, vt iam ipsas sacras literas loqui cogant, quod illi volunt, & quicquid impietatis commenti sunt. Vt quemadmodum imperitam plebē permissa viuendi licentia & impunitate a vera fide alienarunt, ita nunc aduersus eruditiores grauiorem pugnam meditentur, dum sua dogmata per annotationes, summaria & titulos sacro textui adscribentes, conantur ostendere, aut eadem omnino esse cum diuinis, aut manifeste ab ipsis eruta atq; desumpta: vtentes nimirum eorum fraude, qui, cū clam venenum alicui præbere cupiunt, multo temperare solent: vt prius occulta eius vi intercipiatur, quam dolum intelligat. Ad hunc modum videtur hi diuina eloquia eo animo perlustrasse, vt inde exciperent quicquid erroris sui speciem aliquā præse ferret: atq; ita lector semisim primo ex sacris literis ea loca accepta cōcipiat, deinde hausto

veneno in eorum prauam sententiam præceptus feratur.
Verum Christus, qui pollicitus est senum quæ ecclesiæ sue
defuturum, eorum impios conatus fregit ac dissipauit cõ
silia: cum in hac temporum calamitate præfecit terris inui-
ctissimum Imperatorem Carolum quintum, vnicum ac
singulare Ecclesiæ præsidium, diuinitus ad hæc secula re-
seruatum. Vt quando ille arcano quodam cõsilio permit-
tit Ecclesiam suam nouarum semper hæresum fluctibus ve-
xari, qui Petri nauiculæ naufragium minentur, contra pa-
ratum habeat ministrum, per quem signa sua edat, & in
brachio excelsa ad in gentem nominis sui gloriam, super-
borum potentiam comminuat. Oportuit autem vt, sicut
ab Arriana peste, nulla magis infestauit Ecclesiã, quam he-
resis nostra ætate partim exorta, partim nunc denuo ab in-
feris reuocata: ita defensorem exhiberet multo potentio-
rem, quam ad alias superiorum temporum, more egregii
medici, qui pro morbi grauitate medicamentum adhibet.
Iam nulla hac pestis sæuior extitit, siue violentia & armis,
siue numero profitentium, siue ementita eruditione: vt ad
tantam impietatem cum vi magna coniunctam, patrono
opus esset potentia & pietate præstanti. Vt altera eorum
motus compesceret, altera superaret: dum eos non tam ar-
mis prostermit, quam, quibus illi se maxime iactant, literis
& sapientia. Nam disputatione potius & coactio patrum
Concilio eos demare studet: & inter alias excelsi pectoris
sui curas hoc etiã cauet sollicitè, ne qua illi aut libris aper-
te noxiis, aut aliqua ex parte suspectis veræ fidei cultori-
bus noceant: iubens in eos curiose inquiri, & seuerè in legē
tes animaduerti. Nec dubium quin, nisi talis propugna-

tur ecclesiæ contigisset, ut potens ita pius, eximia in Christi fidem charitate & zelo accensus, religiosus a uerū sanctimonie imitator, vnicus veritatis Euāgelicę, Ecclesiasticę q̃ immunitatis vindex & assertor, illā in gentem cladē accepisset: nec vnq̃ alias maiorem fecisset iacturam, Eam etiam parī studio ac diligentia prohibet inclytus Hispaniarum Princeps Philippus patre & maioribus dignissimus: qui & singulari pietate, qua sacra omnia fouet, & fauore, quo literarum studia ac studiosos amplectitur, hāc & literariam & piam curam minime neglexit: sed maxima quadam sollicitudine præsentissimum remedium tanto malo per viros industrios quam primum afferri mādauit & adhuc crebro instat: paratus nimirum & ipse ad succurrendum labenti religioni inuictō animi sui robore & constantia, ac quibus plurimum etiam potest consilio & armis. Quibus rebus tale hæcenus generosi animi specimē præbuit: ut nec felicitate nec gloria rerum gestarum, nec aliarum diuinarum virtutū magnitudine maioribus suis vlla ex parte, inferiorem futurum arbitremur. His custodibus ecclesiam tutam fore, ac tantis ducibus aduersariorū impetus repressurā proculdubio speramus: tametsi Deus lento gradu ad vindictam procedat qui iuxta, modum p̃uidētiæ suæ omnia vult disponi, fortiter quidē, sed suauī progressu, & ignoto mortalibus cōsilio. Nec minus Deū Ecclesiæ suæ p̃uidisse res ipsa testatur, cum per pios, bello & pace clarissimos ac vere catholicos Hispaniarum reges Fernandum & Elisabeth sacrum Inquisitorum ordinem & officium cum summa potētia & autoritate institui voluit, ad quos omnium rerum ad christianam fidem pertinē

tium indagatio, & supremum iudicium deferretur. Qui
vt in aliis, ita etiam in praesenti periculo, qua fuit opus vi
gilantia & dexteritate, magnam illi operam attulerunt. Ni
si enim huius sancti officii seueritas effrenes animos coer
cuisset, & exacta diligētia (quæ nunquam in re tanta ni
mia esse potest) tam impiis conatibus occurrisset (vt homi
num ingenia semper rerum nouitate oblectantur) fortasse
intra domesticos lares & Hispaniæ viscera eadem mala ha
beremus. Quare huic sacro Inquisitorum ordini & minis
terio debetur, quod in tanta gentium & nationum pertur
batione, fere vna Hispania, quantum vix vnquam, vera ac
pura religione fruatur: dum præter cætera studiose curāt
ne hæreticorum errores aut manifestis autoribus, aut præ
textu sacrae scripturae irrepentes, in cautos fallant. Quæ
causa hunc nostrum senatum (cui præcipue sacrae Inquisi
tionis administratio commissæ est) ad hanc curam mouit:
inuestigandi scilicet loca, quæcunq; hæretici labe aliqua
resperserunt: ac singula digna Censurae nota inurendi: vt
ea veluti antidoto quodam cōtra mortiferum illorum ve
neum lectores vtantur. Hac itaq; mente nos publicæ om
nium vtilitati prospicientes, hunc laborem suscepimus:
adhibito in super ad hoc multorum doctissimorum & re
ligiosorum virorum consilio, presertim facultatis Theo
logiæ scholæ Complutensis: quæ maximū in hoc opere p
nobis atq; adeo pro tota ecclesia subiit laborem. Igitur
vissis & nō exigua cura & studio examinatis omnibus Bi
bliis, textu præsertim aduerbum accurate expenso, ea de
sumpsimus, quæ digna castigatione nobis visa sunt, &
vnicuiq; calculum nostrum adiecimus. Ad quē antequā

veniamus, pauca quedam nos præfari oportuit: vt Censuræ nostræ ratio intelligatur & modus. Principio in textu vulgatæ editionis nihil notauimus: tamen si pleræque Bibliæ variant & inter se, & a Græcis exemplaribus. Tum quia eadem varietas reperitur in codicibus iam olim excussis: tum quia præter argumentum fecissemus. Neq; enim nostrum institutum est, docere que lectio sit verior, vel quæ Græcæ aut Hebraicæ veritati magis consentanea, sed an hæretici in eis aliqua loca coruperint. Quod cum in textu ab illis minime factum sit, consulto prætermisimus. Idem seruauimus in Bibliis, quæ nouam habent translationem ad veritatem Græcam & Hæbraicam: quæ non solum verbis discrepant a vulgata, sed sepiissime etiam sensu, intactæ relinquentes: q; in his magis periclitetur fides interpretis, quam Sacræ scripturæ. Nam cum illa fœcundat sit sensibus, sine vlllo periculo potest hunc & illum admittere. Quod si verior non est redditus: autor potius mali interpretis functus erit officio, quàm errantis in fide. Propterea ex his nihil attigimus: nisi vnū aut alterum locū, quæ feliciori sæculo prætermitti quoq; potuissent. Quale est Poenitentiam fere semper verti in resipiscentiam: & poenitere in resipiscere. Non q; ignoremus, idem valere vtrumq; apud pbatos autores: sed quod intelligamus, istos tollere omnem dolorem antea actæ vitæ & statuere iustificari hominē sola mutatione vitæ per fidē sine vlllo aut corporis, aut animi cruciatu ob admissa peccata, idq; affirmant Græce esse ΤΗΝ ΜΕΤΑΝΟΙΑΝ. cui potius respondeat resipiscentia, q̃ poenitentia. Quia igitur interpretes illi, quicumq; tandem sint, ad hunc errorem

videntur declinasse, tam costanter, vbi nostra versio ha-
bet pœnitentiam, resipiscenciam vertentes, vissum est ad
monere lectorem, ne illud verbum in sensu hæreticorum
accipiât: sed vsu sumitur ab Ecclesia Catholica & a viris gra-
uissimis verborumq; elegantia præstantibus, qui & ea
voce ita vtuntur & *μετάνοιαν*. in pœnitentiam ver-
tunt. Deinde illud nobis præfandum est, ne quis miretur,
si viderit multa loca a nobis animaduerti, quæ ex serie li-
terę videntur deducta. Nam nos non tam verba persecu-
ti sumus, q̃ mentem illorum, qui notas in marginibus
apposuerunt: aut rerum capita in titulos siue summaria
capitulorum reduxerunt: aut deniq; annotationibus ali-
quot locos interpretati sunt. Nec enim latere potest eorū
versutia. Nam cum ex quocunq; textu sacrę paginæ mul-
ta præclara colligi potuissent, quæ ibi tractantur: in non-
nullis Bibliis quasi ex professo ea tantum loca adscribūt
quæ vtcunq; ad fouendos illorum errores videntur age-
re. Aut si qui sunt, qui omnia colligant in textu contenta,
multa passim veris falsa intermiserunt: idq; vel additis ver-
bis vel detractis: vt nemo sit tam ignarus, qui non intelli-
gat ea malitiose fuisse annotata. Quare cum nos videam⁹
illa passim citari ab heræticis in alicuius suorū errorum
cōfirmacionē, merito suspicati sumus ab hominib⁹ parū
integræ fidei esse t̃scripta. Præsertim cū adiūgāt aliqua
falsa & erronea ex operib⁹ hæreticorū desumpta, quæ nec
textui cōueniūt, cui apponūtur: nec apte ibi collocari po-
tuerū. Quæ omnia non t̃ā augent suspicionē, q̃ opinionē
nostrā confirmāt. Id circo coacti summus quædā notare
quę in sacris libris contineri videntur, quod ab illis ad im-
piū sensum detorqueātur: vt sciat lector quid vitare debeat,

¶ Exemplum esse potest de his, Fides iustificat: siue iustifica-
camur ex fide. Habrahā ex fide iustus: & similib⁹. Nā quis
neget iustificari hominē ex fide, cū Paul⁹ prædicet: Verū
illi de sola fide exponētes seclulis operib⁹, hereticā pposi-
tionē reddiderūt. Iam cū Paul⁹ ibi loquatur de operib⁹ legis
quā ita fidei opponit, vt fatiscōstet, eū loq⁹ de operib⁹ uete-
ris legis, vel ante fidem susceptam, vel sine fide Christi fa-
ctis: in quibus etiam tunc Iudei gloriabantur, & totam sa-
lutis suæ spem collocabant: id quod non vno in loco de-
clarat, quis non videat perperam detractam eam vocem,
& dictum simpliciter, fides iustificat non opera: Cur non
additū est, opera legis veteris, aut fide Christi destituta, vt
Paul⁹ aut exprimit aut intelligit: Annō est hæc aperte ma-
licia: Simile est illud, nō in manu factis tēplis habitat Deus;
quæ fuit vox primū Stephani, deinde Pauli ad Athenien-
ses: verū versute coacta ad subvertendas aras, tēpla, & sacra.
Item idolorum statuas lex vetus præcipiebat demoliri
ac deum tantum colere. Quid hoc in lege noua ad tollen-
das imagines: Cacodæmonum simulacra euertenda: ergo
sanctorū imagines: Iam gens illa prona erat ad idolatriā
cuncta pro Deo colebat more Ægyptiorū. Quid hoc ad
cultum sanctorum negandum, quos Ecclesia multo aliter
iubet venerari: Quasi vero idem sint sanctorum imagi-
nes & idola, idem coli quod adorari, quod vel cogitare im-
pium est. Ad hunc modum de multis aliis dicendum.
Quam ob rene a fuit Censuræ nostræ ratio, vt non solū he-
retica damnemus, sed admoneamus, multa vere catholica
trahi ab hereticis in prauum sensum: ne quis in illum inci-
dat: sed cum Ecclesia semper sentētiat & loquatur. Porro
non dubitamus, futuros quā plurimos, qui non fuissent in

tellecturi illorum mentem aut imposturam : sed commodius nobis visum est, rationem habere eorum qui labi possent non admonitione aut cum illis per incuriam errarent : aut putent : locum in aliquo sensu vero a nobis damnari. Propterea opus fuit errores illorū referre : quamuis praestitisset, ab omnibus semper ignorari. Ad haec lectorem admonitum volumus, nostras castigationes tam paucis a nobis fuisse perstrictas, ne in ingens volumen excresceret quod nescesse erat si aut theologico more errores confutare, aut verum cuiusque loci sensum stabilire voluissimus. Compendio enim scribi haec non poterant : ubi vel solus numerus iustum fere, volumē facit. Deinde quod non sit praesentis negotii sacras literas exponere, sed aliena a vera fide dissidentia censoria virga iugulare. Non enim doctorum sed admoditorum aut potius Censorū officio fungimur. Postremo quoniam tot viri doctissimi multis libris editis fatis copiose in hoc argumento versati sunt : unde plura petere possit, qui volet. Qui cum in reuincendis haereticis in his eisdem tam feliciter desudauerint, non solum laborem nostrum superuacaneum si prolixius scriberem, sed ingratum quoque fuisse futurum arbitramur. Quoniam autem in omnibus Bibliorum siue scholiis, siue titulis & marginibus, quaedam adeo frequenter repetuntur aut sub eisdem verbis : aut parū mutatis, ut infiniti esset operis omnia loca recensere : nec fieri posset sine magno fastidio, necessarium etiam duximus, condere generales quosdam canones seu regulas, quibus quam possemus succincte ea omnia comprehenderentur. Ut sciat lector ubicumque inuenit, quod a nobis semel obseruatum est, aut quid simi

le, eo gradu notationis esse habendum. Insigniores vero locos tantum in his regulis attigimus, cum alioqui solenne sit istis plerisque errores variis dicendi modis proferre: vt palam fiet legentibus Censuram, quemadmodum de iustificatione dictum est, cuius & salutis nostræ crebra sit mentio apud istos: vt totam tribuant fidei, nullum locum relinquentes operibus. Vt cum dicunt, iustus ex fide: iustitia nostra fides: viuere ex fide: sancti sunt, qui Deo fidunt, Quæ omnes propositiones & si quæ alię huiusmodi reperiuntur, pro eadem haberi debent atq; censeri. Idem dicendum de satisfactione nostra, quam totam ascribunt passioni Christi: nihil humanis meritis. Id nonnunq; aperte enuntiant, vt, sola satisfactio pro peccatis Christus: sola hostia pro peccatis Christus: satisfactio nostra Christus & similes. Nonnunq; obscurius: sed ita vt nemo nō intelligat prauum eorum animum. Vt cum dicunt, vni Deo cuncta adscribenda: Deus vult omnia sibi tribui: omnia a Deo: & aliæ huiusmodi, quę catholicæ sunt in eam sententiam, in quam traduntur a sacris doctoribus, sed cum isti per eas videantur tribuere Deo totam iustitiam nostram & satisfactionem, autq; omnia siue bona, siue mala sint a Deo: & nihil a nobis: aut quid simile (nam eadem via multos astrunt errores) eo quidē sensu falsę sunt & impię. Modestius enim loquendi modus sanctorū, in errorem trahi non decet: vt negetur aut arbitrii libertas, aut necessitas operum, quas illi totis libris docuerūt. Quis vero neget, omnia bona a Deo procedere & illi esse tribuenda: cum hoc ipsum, quod possumus boni agere, diuinę benignitatis & gratiæ sit. At inde colligere nos nihil posse, fatuum omnino est:

neq; in hoc sensu illa, aut a sacris scriptoribus, aut a docto-
ribus sanctis dicuntur. Nam quis ignorat, propositionē
eandem seorsum positam in multos sensus deduci posse,
& aliquem admittere ex vi verborum nimis abhorentem
a sensu scripturæ, qui ex tota serie textus constat? Quod
his peculiare est, quoties aliquid reperiunt, quod alicunde
ad confirmanda sua dogmata trahi possint; licet textui re-
pugnet. Quare iure optimo huiusmodi ppositiones a no-
bis notatæ sunt; ne in hæreticum illorum sensum accipian-
tur. Tot autem sunt modi variandi hunc errorem, vt ma-
gis generali canone q̃ particulari comprehendere liceat.
Eiusmodi est illud ab ipsis varie repetitum, cum dicunt
reperiri in sacris literis, q̃ iustificamur ex fide; non autem
q̃ iustificamur ex operib; non ergo opera necessaria sunt
ad iustificationē. Quoniā hoc est celebre illorū argumētū
in plerisq; erroribus suis, hoc ita reperitur expressum in
sacris literis, hoc ergo tantum, & nihil aliud tenendum est.
Quasi vero (vt taceamus de beato Iacobo, cuius autorita-
tem illi eleuare conantur, qui toties affirmat iustificari ho-
minem ex operibus) illud Pauli, non enim auditores le-
gis iusti sunt apud Deum; sed factores legis iustificabūtur,
non satis expresse necessitatem operum ad iustificationem
cōtineāt, quāuis sub ea forma verborū nō dicatur, quā isti
exigūt; aut quasi sacræ literæ doceāt sub eā tū forma, ac nō
plura colligantur ex ipsa serie & cōtētu rerū præcedentiū
& sequentium, quæ æque expressa dici possint. Ad eundē
modum eliciūt, tantū petendum in nomine Christi; quia
diuina eloquia non docent, vt ipsi existimant, petendum
in nomine aliorum. Ex hoc fonte in multos errores prola-
buntur; vt cum dicunt, verbo Dei adhærendum, inde cō-

ficiunt, tantum verbo Dei adhærendum: non faciendum
quod præcipit humana lex, siue Ecclesia. Ob idq; sapius
exaggerant verbum Dei: vt innuant, hoc solum nobis se-
quendum non præcepta hominum. Idq; variis modis effe-
runt: quos ita oportet intelligere, ne leges humanæ exclu-
dantur.

¶ Iam fides pro fiducia passim vsurpatur: resipiscencia,
ppoenitentia, vt superius diximus, ita perpetuo vt plerūq;
vbi textus habet pænitentiam mutant in resipiscentiā: qui
abusus vocis tam frequēs est, vt molestissimū fuisse et loca
omnia trāscribere. Quo circa generali canone opus fuit,
vt semper caute legatur: vtq; etiā moneamus non impro-
bari a nobis resipiscentiæ vocabulum, sed declarari, qua
significatione sit accipiendum. Idem dicendum de fide:
nō enim negamus includere fiduciam, sed esse eam tātum,
vt illi volunt. Ad hæc vbicunq; textus Scripturæ agit de
charitate, iustitia, bonis operibus, quod ad hærendum sit
Deo, q; ille sequendus & similibus, isti interpretantur de
fide: vt facile est videre cuicunq; legenti: ac si idem esset fi-
des quod iusticia: idem quod charitas aut q; nulla alia bo-
na opera Deus a nobis requirat preter fidem: nec q; aliter
sit Deo adhærendum nisi per fidem. Ita omnia quæ De-
a nobis postulat in scripturis, annotant, intelligenda de fi-
de: etiam loca vbi de fide nulla mentio est, quare oportet
vnumquenq; aduertere eorum calliditatem: ne existimet
ita esse in textu, vt isti referunt & colligere se fingunt. Nā
alia, quæ nihil attinēt ad suos errores, bona fide adscribūt:
hæc vero miscent: vt ita incauto lectori imponant.

Præterea notandum, sapissime reperiri tam in glossulis
quā in marginibus, & summariis, iustos appellari fideles:

iniustos autem in fideles: & ita fere semper, vbi textus habet iustum siue iniustum, vertere fidelem & infidelem. Per inde atq; idem sit fidelis & iustus: idem infidelis quod iniustus: neq; iniustus quisq; esse possit, quin statim sit infidelis & amittat fidem: quæ proculdubio manifesta est hæresis: nimirum q; peccatores careant fide.

Obuia autem erunt legenti innumera loca, vbi hic error sæpe iteratur. Sed præsertim in psalmis in plerisq; Bibliis excusis sub magna forma, vbi, quoties in textu habetur iustus aut impius, isti annotantes vertunt fideles & infideles. Quia ergo vix numero comprehendi poterant, omissa in Ceusura ad hunc generalem canonem reservata sunt.

¶ Porro sciendum multa esse in istorum annotationibus super vetus Testamentum, quæ vt in eo quidem loco & sensu literali vera sunt, traslata autem ad legem nouam & moralem sensum, sunt manifesti errores. Vbi non damnantur propositiones illic positæ sed mala mens detorquentium illas, ad longe alium sensum q̃ habeant in locis vnde deducuntur. Vt quot notant Iosue capit. xxi. Vt soli Deo fidant, & Micheæ. vii. in solo Deo confidendum. Hiere. xvii. confidendum soli Deo. Esa. xxx. irascitur Deus si præter ipsum humano Consilio innitamur. Nam quod Deus illic præcipit, victoriam non esse tribuendam viribus humanis, non collectis militum copiis, aut ingenti bellatorum numero, sed diuinæ potentie & auxilio, isti more suo ad longe diuersum sensum impellunt, maximeq; a lienum aliterali, vnde deducunt. Nempe vt his persuadeant, minime sanctis esse confidendum,

neq̃ ab illis auxilium sperandum ad recte agendum, siue
aliquid a Deo impetrandum, ac pro inde nō esse inuocan-
dos, nullas ad eos fundēdas preces, deniq̃ totā illā collu-
uiem errorū, quos ea de re aduersus sanctos cōgerunt. Ne
q̃ id vno tantūmodo enūciāt: sed variis vt cētera. Vt quod
notant in capit. vii. Iudi. Deus volēs omnia sibi soli tri-
bui, iubet bellatorum numerū minui: nā id ad eundē erro-
rem spectat: hoc est nihil aliis tribuendum nisi soli Deo:
ad illū etiā, q̃ omnia siue bona, siue mala a Deo sint: nihil
a nobis neq̃ a libero arbitrio: & ad alios impios sensus vt
superius retulimus.

¶ Præter hæc omnia sciendū, in hac Cēsura signari in sin-
gulis quibusq̃ locis librū & caput vbi horror est animad-
uersus: non autem signari peculiarem partem textus, cui is
error aplicetur. Primum quia extra causam omnino esset,
nec enim dicere instituius recte ne isti an secus suas qui-
busq̃ locis summas accomodent, sed notare quicquid a fi-
de catholica deuiat, quocunq̃ loco aut cuiuscunq̃ rei gra-
tia dicatur. Deinde quia (& si id fieri alicubi facile foret)
implerisq̃ tamē locis per q̃ arduū fuisset & molestū. Nā
quædā apponuntur super partē textus ita magnā, vt lon-
gum esset trāscribere. Iam vero, quæ sunt in titulis & sum-
mariis capitulorū, adeo implerisq̃ cōfusa sunt, vt vix quis
q̃ diuinare queat, at quā partē textus referri voluerint.

Quod igitur in omnibus seruari nō potuit, omittendum
duximus, relinquentes id iudicio lectoris.

¶ In omnibus autem Bibliis in hac Cēsura castigatis præ-
sertim excussis sub magna ac mediocri forma statim in
principio, summæ quædam generales continentur, osten-

dentes quid in singulis sacrorū Bibliorū libris doceamur;
quæ quia errorib⁹ variis corruptæ sunt, ideo omnes prorsus
tollit; ac deleri ex his ipsis Bibliis decreuim⁹. Idē cēsem⁹ fa-
ciendū de elenchis seu indicib⁹ qui in eisdē Bibliis addūtur,
ppter ea q̃ multo plurib⁹ & grauiorib⁹ erroribus scateāt.

¶ Quāq̃ autem potuissēmus vnus cuiusq̃ Bibliæ
errores seorsum colligeret; designantes illam quo Prælo
Typographo atq̃ anno excussa sit, tamen compendii cau-
sa, ne hoc opus plus iusto excresceret, consultius putauim⁹,
si omnes omnium Bibliarum errores vna Censura
comprehenderentur; atq̃ in fine recenserentur, quæ a no-
bis reuise sunt & cognita; addito Typographi nomine,
impressionis, & aṅo quo impressæ sunt, vt siue in his, siue
in aliis quibuscunq̃ hos aliosue similes errores deprehen-
derit, sciat lector eadem nota feriendos esse.

¶ Postremo illud aduertendum est, istos non solum au-
sos fuisse, tot errorum maculis sacram scripturam detur-
pare, sed neq̃ veritos sacrilego etiam ore libros, quos iam
olim pro canonicis ecclesia habet, resecare e canone sancta-
rum scripturarum & apocryphos asserere, quod in multis
Bibliis in hac Censura contentis nunc in marginibus,
nunc in titulis impudenter faciūt. Vt quoniam illos aper-
te vident agere ad plane confutandam ipsorum impietate
& nefanda dogmata, eorū autoritatibus nostros vsos, hac
arte eludant; cū aliter nequeāt tā manifestis testimoniis re-
pugnare. Quare ea in re cautū lectore esse oportet, ne cū
illis errret; sed eos omnes pro canonicis habeat, quos Eccle-
sia catholica cū iā olim in multis Cōciliis, tū nouissime in
hoc Tridētino, inter libros canonicos habet & numerat.

❧ IMPRESSIONES Bibliorum, quæ
indigent castigatione & Cēsura, sunt quæ sequuntur.

Mpressa Antuerpiæ, per Martinum Cæsarem, Anno. M. D. xxxii. & .xxxiii.

¶ Antuerpiæ, in officina Ioannis Stelsii, a. n. o. xli. & . xlii.

¶ Biblia cuius Titulus est, excudendum curabat Antonius Goinus .xl.

¶ Antuerpiæ, per Iacobum Lisuelt. xlii.

¶ Antuerpiæ, per Ioannem Theobaldum, xxvi.

¶ Antuerpiæ, per Ioannem Schelsium. xxxviii.

¶ Antuerpiæ, per Guillelmum Vortelman. xxviii. & xxxiiii. & . xliiii. & . ~~lii~~. **¶**

¶ Antuerpiæ, per Henrrichum Percierssem. xli.

¶ Antuerpiæ, per Antonium de Lahide. xli.

¶ Biblia Græca, Argētorati, apud Huuolusiū. Cephaliū in mediocri forma, xxvi.

¶ Basileæ, ex officina Frobeniana. xxx.

¶ Basileæ, per Frobenium. xxxviii.

¶ Basileæ, apud Nicolaum Brilinguerum. xl iiii.

¶ Basileæ, cum annotationibus Sebastiani Musteri, Anno. xxxv.

¶ Bibliæ, sub maxima forma, in quibus non designatur forma impressionis, aut impressoris.

¶ Biblia, quæ sic habet, Excudebat Franciscus Griphius, xli. & . xlii.

¶ In mediocri forma sine nomine loci impressionis, Lugduni, in ædibus Vincētiū Portonaris. xxxvi.

- ¶ Lugduni, sub insigni Salmandriæ, Anno. M. D. xlv.
 ¶ Lugduni, apud Iacobum Giuntam, xxxvi. & .xvi.
 ¶ Lugduni, apud hæredes Iacob. Giuntæ, in forma mediocri, xlix. & .li.
 ¶ Lugduni, apud Iacobum Giuntam in mediocri forma Anno, xxxv. & .xlii. & .xvi.
 ¶ Lugduni, sub insigni spheræ apud Egidium, & Huguetam fratres, .xl
 ¶ Lugduni, per Guillelmum Boule, xxxvii.
 Lugduni, per Guillelmum Boule, in mediocri forma, Anno, xlii.
 ¶ Lugduni, per Scipionem de Gauiano, xxxvi.
 ¶ Lugduni, apud Hugonem a porta, in mediocri forma Anno, xlii.
 ¶ Lugdu, apud Hugonē a porta, xxxviii. & .xliiii. xvi.
 ¶ Lugduni, apud Hugonem & hæredes Æmonis a porta, .xliiii.
 ¶ Lugduni, per Iacobum de Millis in mediocri forma, Anno, li.
 ¶ Lugduni, ex officina Melchioris & Gasparis Trechel in mediocri forma, Anno, xxx ii.
 ¶ Lugduni, sine nomine impressoris in mediocri forma Anno, .xl.
 ¶ Lugduni, in ædibus Antonii Vincentii in mediocri forma, .xl.
 ¶ Lugduni, ex officina Ioannis Mariscal, in mediocri forma, xxxi.
 ¶ Lugduni, apud Theobaldum Paganum, in mediocri forma. Anno, .xlii.

¶ Lugduini

¶ Lugduni, apud Sebastianum Gryphium, in minima forma. Anno. M. D. xlii.

¶ Lugduni, apud Antonium Vincentium, in minima forma. xlii.

¶ Lugduni, apud Ioannem Mariscal. xxxii.

¶ Lugduni sine nomine impressoris, quæ in fine sic habet Biblia qua hæctenus Vtitur Ecclesia latina. xxxvi. & xli.

¶ Lugduni, per relictam Ioannis Crispin. xlv.

¶ Lugduni, apud Iacobum Grozet. xlv.

¶ Lugduni, per Franciscum Gryphium. xlii.

¶ Lugduni, apud Ioannem Iuntam. xlv.

¶ Lugduni, per Henrrichum Sabore. xxxvi.

¶ Lugduni, in ædibus Antoni Vincentii. xl.

¶ Parisiis, in officina Petri Regnault. xl. & xli.

¶ Parisiis, per eundem, sub Scuto Coloniensi. xliii.

¶ Parisiis, apud Robertum Stephanum, cum duplici translatione & glossis, in mediocri forma. xlv.

¶ Parisiis, ex officina eiusdem Roberti Stephani e regione scholæ decretorum. xxviii.

¶ Parisiis, per eundem. xl. & xlv.

¶ Parisiis, in officina Simonis Colinei p Galeoto a prætore mense Octobri. xli.

¶ Parisiis, apud Ceratum Guillardum. xlix.

¶ Parisiis, per Franciscum Gryphium. xli. & xlii.

¶ Tigurii, apud Christophorum Froscouerū, in mediocri forma. xxxix.

¶ Venetiis, in tabernā libraria diui Bernardini, in mediocri forma. xxxviii.

¶ Venetiis, ad signum Spei, in mediocri forma. xliiii.

¶ Venetiis, apud Petrum Ithechem & magustinū. xlii.

**Censura generalis contra omnes errores, qui in
Bibliis per hæreticos deprauatis, reperiuntur.**

Genesis. Cap. 15.

Braham fide iustus

Hæc propositio & similes catholicæ sunt. At vero per eas intelligere, q̃ sola fides sine operibus iustificat est error: in quem sensum illam trahunt hæretici.

Leuitici. Cap. 17.

¶ Sacrificia priuata prohibet.

Suspecta annotatio, & ad legem nouam detorta, vt detorqueant illam hæretici oblationes & missas priuatas tollentes, est hæretica.

Deutero. Cap. 4.

¶ Dehortatio a quacunq; similitudine adoranda. Et ibidem, imagines ne fiant quæ adorantur, sollicitè rursum dehortatur.

Ex his scripturæ locis & similibus deducere in lege noua non esse adorandas imagines a adoratione qua Ecclesia Romana consuevit, vt hæretici deducunt, est error.

Ibidem.

¶ Verbo Dei nihil addendum aut detrahendum.

Ex his verbis velle colligere leges humanas esse tollendas, & inferre nihil esse credendum quod non sit expressum in sacris literis, aut nihil esse in noua lege præcipiendum quod non sit præceptum in eisdem, vt hæretici faciunt, est error.

Cap. 5.

¶ Solus Deus adorandus.

Hæc propositio excludens adorationem sanctorum, est erronea.

Cap. 7.

¶ Statuæ subuerrendæ.

Hæc propositio vniuersaliter capta non habetur in scriptura sacra, sed est error, tollens imagines sanctorum, præter q̃; q̃ hæretici in contemptu imaginum, eas vocant statuas.

Cap. 8.

Cuncta Deo tribuenda, meritis ac hominum iustitiæ penitus nihil.

Hæc propositio falsa est & hæretica. Cum prorsus humana merita tollat & liberum arbitrium.

Cap. 9.

Non propter iusticiam & æquitatem cordis tribuit quicquam Deus hominibus.

Hæc propositio falsa est & erronea, & si quæ similes alicubi reperiantur, cum sint contra liberum arbitrium & humana merita.

Cap. 11.

Benedictio obedientibus verbo Dei, maledictio non credentibus.

Cum textus loquatur de non obedientibus, malitiose mutant in non credentibus. Quo innuere videntur eos qui non obediunt mandatis Dei, non habere fidem, quod hæreticum est.

Cap. 12.

Faciendum quod Deus præcipit, non quod nobis rectum videtur.

Suspecta est nota, quod videatur tollere leges humanas.

Ibidem.

Verbum Dei solum faciendum, cui nihil addendum.

Hæc propositio in sensu hæreticorum est erronea, quia tollit leges humanas, & docet nihil esse credendum quod non sit expressum in sacris literis, aut nihil esse in noua lege præcipiendum quod non sit præceptum in eisdem.

Cap. 15.

Alendi pauperes, nec permittendi ut mendicent, Et ibidem, Prohibetur mendicitas.

Hæ & similes propositiones iniuriosæ sunt, & maliciose annotatæ, in odium religiosorum mendicantium.

Cap. 16.

Satuam seu imaginem prohibet.

C ii

Hæc propositio docens esse tollendas imagines in noua lege, est erronea, præterq; q̄ hæretici in contemptum imaginum eas appellant statuas, vt in illa Deute. 7. Statuæ subuertendæ.

Cap. 18.

¶ **Propheta aliud quam verbum Dei prædicans, interficiendus.**

Hæc propositio est suspecta, q̄ videatur tollere doctrinam Ecclesiæ & sanctorum, & innuere, nihil esse docendum quod non sit expressum in scriptura diuina,

Cap. 22.

¶ **Charitas etiam brutis exhibenda.**

In nepta & impropria locutio.

Cap. 30.

¶ **Verbo euangelico prædicato, & corde credito, præceptum Dei impletur.**

Hæc propositio vniuersaliter sumpta erronea est, significat enim sola fide impleri præcepta omnia, in quo sensu ab hæreticis sumitur.

Iosua. Cap. 23.

¶ **Hortatur populum vt soli Deo fident.**

Hæc propositio est suspecta, q̄ videatur negare inuocationes & auxilia sanctorum. Et similis huic annotatur ab hæreticis alia propositio, Deut. 8.

Regum Primo. Cap. 7.

¶ **Corde soli Deo seruiendum.**

Hæc propositio vera est, sed si per hoc vellint tollere interiorem venerationem sanctorum, est error.

Cap. 12.

¶ **Propter promissiones suas parcit Deus.**

Hæc propositio est suspecta, q̄ videatur innuere solam fidem impromissa Dei iustificare, & nulla requiri opera.

Ibidem.

¶ **Pœnitenti & fidenti parcit Deus propter promissiones.**

Hæc propositio est eandem cum superiori, nisi q̄ apertius declarat pœnitentiam nihil agere ad remissionem peccatorum. Qui hæreticorum nostri temporis præcipuus, est error.

Regum. 2. Cap. 7.

¶ Nihil vult agi Deus sine verbo suo.

Hæc propositio vniuersalis falsa est & erronea. Tollit enim humanas leges, præcepta & institutiones.

Ibidem.

¶ Beneficia Dei tribuenda verbo, promissioni & bonæ voluntati eius.

Hæc propositio est caute legenda, ne excludantur nostra merita.

Regum. 3. Cap. 22.

¶ Deus per spiritum erroris in ore pseudopphetarum seducit eos, qui verbum suū oderunt.

In hoc loco & similibus diuina scriptura debet intelligi de permissione qua Deus interdū permittit sceleratos homines ob sua flagitia decipi & seduci.

Regum. 4. Cap. 19.

¶ Propter seipsum & propter promissiones suas saluat Deus.

Hæc propositio suspecta est, vt illa primo. Reg. cap. 12. Propter promissiones &c. Nam & propter opera saluat Deus.

Cap. 20.

¶ Propter se & promissa saluat Deus.

Hæc est eadem cum superiori.

Paralip. 1. Cap. 17.

¶ Sine verbo suo nihil vult agi Deus.

Hæc propositio vniuersalis falsa est, & erronea. Vt illa. 2. Reg. cap. 7. Nihil vult agi, &c.

Paralip. 2. Cap. 19.

¶ Deus per spiritum erroris in ore pseudopphetarum seducit interdum eos, qui verbum suum oderunt.

Hæc propositio eadem est cum illa. 3. Reg. cap. 22. & ideo eadem censura est notanda.

Cap. 16.

¶ Confessio.

in hoc loco suspecta est nota, in odium confessionis auricularis.
Iob. Cap. 4.

¶ Solum Deum iustum, omnes homines iniquos.

Hæc propositio erronea est, quia contra scripturam quæ multos appellat iustos.

Cap. 9.

¶ Hominis iustitiam esse nullam apud Deū.

Hæc propositio falsa est & hæretica, cum neget iustitiam operum humanorum,

Cap. 12.

¶ Negat hominum merita æstimari apud Deum.

Hæc a parte falsa est, & hæretica.

Cap. 16.

¶ Docet Deum iuxta suam voluntatem non nostra merita hic punire.

Hic titulus si loquatur vniuersaliter, falsus est & reiiciendus. Interdum enim in hoc seculo propter demerita punit Deus.

Cap. 31.

¶ Iob vult hominibus fortunam ex providentia Dei esse, non ex suis meritis.

Hæc propositio negans bona temporalia aliquando dari hominibus propter merita, falsa est, cum sacra scriptura multos referat, memorerq; bona temporalia propter sua opera a Deo recepisse. Falso ergo tribuit Iob prædictam sententiam.

Psalmus. 17.

¶ Puritas Christi quæ & nostra facta est.

Hæc propositio & si vera sit iuxta sensum catholicum, iuxta sensum tamen hæreticorum duplicem continet errorem. Primus est qui asserit homines iustos & puros, non per puritatem aut iustitiam propriam quæ illis in hæreat, esse iustos, sed per iusticiam Christi, illis (vt hæretici aiunt) imputatam. Alter error in hac propositione latens, est, qd opera nostra nihil ad purificandum aut iustificandum hominem, conducant.

Psal. 31.

¶ Docet quanta sit istius hominis felicitas, qui
assequutus sit per fidem veniam peccatorum

Hæc propositio si soli fidei tribuat veniam peccatorum, est hæretica.

Psal. 33.

¶ Peccata non imputat Deus sanctis suis.

Hæc propositio iuxta sensum hæreticorum, est hæretica. Dicunt enim iu-
stum semper esse in peccato, & in omni opere peccare, sed non imputa-
ri a Deo.

Psal. 36.

¶ Fideles non derelinquuntur a Deo.

Hæc propositio falsa est & hæretica, quamvis hæc sit vera, iusti non dere-
linquuntur a Deo. Et hinc constat falso hæreticos & ex industria, sem-
per vertere fidelem pro iusto.

Psal. 43.

¶ In solo Deo sperandum, qui solus saluat
propter se ipsum.

Huius propositionis secunda pars, est vt illa. 4. Reg. cap. 19. propter se-
ipsum & propter promissiones suas saluat Deus.

Psal. 54.

¶ In tribulationibus omnia Deo cōmittenda.

Hæc propositio est suspecta, quod videatur reiicere omnem prudentiam
& indulgentiam humanam.

Psal. 63.

¶ Christus satisfactio pro peccatis.

Hæc propositio vera est & catholica, cæterum in sensu hæreticorum, q-
scilicet opera nostra non sint satisfactoria pro peccatis, est hæretica.

Psal. 80.

¶ Qui Deo credit in nullo alio fidit.

Hæc propositio cum aperte tollat inuocationem & auxilium sanctorum,
est erronea.

Psal. 88.

¶ Peccatores punit saluaturus quidem Deus, sed
tantum propter suam misericordiam.

Hæc propositio si per eam negare v-
eint hæretici, opera nostra esse meri-
toria salutis æternæ, est hæretica.

¶ Canit quam tutus agat liberq; a malis vni
uersis, qui Deo se sola fide cōmiserit.

Hæc vera est, sed suspecta, q; innuat tantam fidei certitudinem, quæ omni
no excludat timorem, & prorsus a malis spiritualibus reddat liberum, præ
sertim cum in textu nulla sit mentio de fide.

Psal. 93.

¶ Misericordiæ Dei dono fidelis non perit
cum infideli.

Hæc propositio suspecta est, quia non distinguit fidelem a iusto : nec iu-
stum ab iniusto nisi per hoc q; iniusto iuputatur peccatū, non autem iusto.

Ibidem.

¶ Solus Deus adiutor & saluator.

Hæc propositio quatenus dicit solum Deum adiutorem suspecta est, q; vi-
deatur tollere sanctorum & iustorum auxilia.

Psal. 141.

¶ Fide liberabimur.

Hæc propositio catholica est, verum si intelligatur q; sola fides sine operi-
bus iustificat, est hæretica. In quem sensum detorquent illam hæretici,
vt illa Abraham fide iustus, Genes. 15.

Prouerbiorum. Cap. 5.

Propriis laboribus vult Deus nos viuere.

Hæc propositio est vt illa Deuter. 15. prohibetur mendicitas.

Ecclesiastes. Cap. 9.

¶ Per iustitiam operum nescit homo, an odio
vel amore dignus sit.

Praua interpretatio loci, in odium operum humanorum. Nam & si per
iustitiam operum, nemo sciat an odio vel amore dignus sit, tamen nec per
iustitiam fidei, quod illi latenter significant.

Cap. 11.

¶ Omnia comittenda diuinæ prouidentiae.

Hæc propositio catholica est, sitamen per eam tollunt humanam indu-
striam hæretici.

Ibidem.

Omnia a Deo.

Hæc propositio vera est, & catholica: sed inde colligere, mala culpæ esse a Deo, vt hæretici colligunt, est hæretica.

Sapientiæ. Cap. 13.

**Quam vane student, qui in creaturis quæ-
runt diuinitatem, & fatue adorant preces por-
rigentes.**

Hæc propositio vera est, sed cauenda est hæreticorum malitia per, hoc significantium non esse ad sanctos fundendas preces.

Ecclesiastici. Cap. 11.

Ab externis nemo iudicandus.

Si per externa intelligantur opera exteriora, vt intelligunt hæretici, propositio est erronea.

Cap. 39.

Malis omnia in malum cooperantur.

Hæc propositio erronea est. Nam malorum opera bona, in bonum eis co-
operantur, & ad multa iuuant.

Ibidem.

**Bona bonis profunt, malis autem etiam bo-
na sunt mala.**

Huius propositionis secunda pars est erronea.

Esaïæ. Cap. 1.

**Execratur dominus peccata iudæ vna cum
sacrificiis.**

Hæc propositio quo ad secundam partem suspecta est, q̃ videatur damna-
re sacrificia, ceremonias, & exteriorem cultum.

Esa. Cap. 8.

Fiducia in Deo, non in humano auxilio.

Hæc propositio suspecta est, quia videtur tollere inuocationes & auxi-
lia sanctorum.

Cap. 25.

**Fideles impiis iude ismaelitis, quibus inuolu-
ti sint multis malis, seruabuntur per Christum.**

Cv

Hæc propositio temeraria est & erronea, vniuersam salutem soli fidei tribuens.

Cap. 28.

¶ Christus credentibus salus.

Hæc propositio est vt illa, Gene. 15. fides iustificat.

Cap. 30.

¶ A creaturis auxilium petentes decipiuntur.

Hæc propositio in sensu hæreticorum scilicet q̄ non sint inuocandi sancti, erronea est.

Similis est illa quæ in aliis impressionibus in hoc loco habetur, I nascitur Deus si præter ipsum humano consilio siue auxilio innitatur atq; ideo eadem censura est plectenda.

Cap. 43.

¶ Nulla in nobis iustitia.

Hæc propositio falsa est & hæretica, cum tollat prorsus iustitiam operum humanorum, & omnem iustitiam nobis in hærentem.

Ibidem.

¶ Soli Deo fidendum.

Hæc propositio suspecta est q̄ videatur negare orandos esse sanctos.

Cap. 45.

Deus cum sit creator omnium ipse solus est inuocandus.

Hæc propositio est erronea, cum tollat inuocationem sanctorum.

Ibidem.

¶ Christus iustitia nostra, & in aliis Bibliis,
Deus iustitia & fortitudo nostra.

Hæc propositio vera est: qui tamen per illam volunt tollere iustitiam nobis in hærentem, aut iustitiam operum humanorum, errât, vt in illa Psal. 17. Puritas christi & c.

Ibidem.

¶ In Hypocritas qui se externis operibus sanctificant.

Hæc in sensu hæreticorum scilicet q̄ bona opera exteriora sint Hypocrisis, & reddant operantem hypocritam, erronea est.

Cap. .46.

¶ Execratur culturam Imaginum insensibilium dominus.

Hæc propositio deriuata ad legem nouam, est erronea, cum tollat uenerationem Imaginum.

Cap. 51.

¶ Aufer timorem humanum a fidelibus.

Hæc propositio suspecta est, q̃ illum errorem præse ferat, uidelicet tantâ esse fidei certitudinem ut omnem timorem excludat.

Cap. 53.

¶ Christus iustitia nostra.

Hæc propositio iam superius annotata est. cap. 45.

Cap. 58.

¶ Elidit dominus Iudæorum præsumptionē,
qua confidebant legis scientiæ, orationi, ieiunio, sabbato, & diuino cultui.

Suspecta annotatio in odium ceremoniarum & operum exteriorum.

Ibidem.

¶ Instigat prædicatores, ut libere hypocrisim humanorum operum redarguant.

Hæc propositio est ut illa, In hypocritas qui se in externis operibus sanctificant Esaiæ. 45. & ideo eadem censura est notanda.

Hieremiæ. Cap. 7.

¶ Iubet Hieremias annuntiare populo uerbū domini, confidenti in externo templi cultu nihil iuuante.

Hæc propositio erronea est, cum asserat externas ceremonias & exteriorem cultum nihil iuuare.

Ibidem.

¶ Prohibet dominus orare pro populo.

Hæc propositio cum uniuersaliter significet non esse orandum pro populo, erronea est, & contra morem Ecclesiæ & sanctorum, & calumniam infert textui sacro, qui solum prohibet pro populo Iudaico orare, quia obstinatus erat.

Cap. 8.

¶ Inuitat eum Dominus ad resipiscenciam,

Perperam hæretici poenitentiae nomen mutant in resipiscenciam, quã definiunt esse vitæ mutationem, aut emendationem sine dolore peccatorum præteritorum. Et hæc censura deseruiat vbicunq; poenitentiae nomen mutatur in resipiscenciam.

Cap. 14.

¶ Neq; ieiunia, nec victimæ obstinatis proffunt.

Hæc propositio falsa est & erronea, cum profint illis, tum ad bona temporalia, tum vt conuertantur a peccatis.

Baruch. Cap. 2.

¶ Vera Christianorum confessio.

Hæc propositio suspecta est, in illo loco posita, quia latenter tollit confessionem auricularem, quam hæretici tollunt.

Ezechiel. Cap. 14.

¶ Contemptores verbi sui decipit interdum Deus.

Hæc propositio est vt illa. 3. Reg. cap. 22. Deus per spiritum erroris in ore pseudoprophetarum seducit interdum eos qui verbum suum oderunt & ideo eadem censura notanda.

Ibidem.

**¶ Iusti non liberabunt impios a malis immis-
sis, sed ipsi iusti tantum in sua iusticia salua-
buntur.**

Hæc propositio falsa est & erronea, cum sæpe iustorum orationibus peccatores liberentur ab immissis malis.

Cap. 33.

**¶ Impio resipiscenti antea facta peccata non
imputantur.**

Hæc propositio si intelligatur de imputatione ad pœnam temporalem, vt hæretici intelligunt, ex hoc tollentes purgatorium, est erronea.

Danielis. Cap. 9.

¶ Vera confessio.

Hæc annotatio est vt alia quæ habetur Baruch. 2.

Osee. Cap. 9.

¶ Malorum sacrificia displicent Deo.

Hæc propositio si intelligatur q̄ Deus reprobet peccatorum sacrificia, aut q̄ nolit ea fieri. est erronea.

Abacuc. Cap. 2.

¶ Iustus ex fide viuit, & impius vbiq̄ per fide agit.

Hæc propositio quo ad secundam partem erronea est, cum aperte asserat peccatorum opera nihil prorsus valere.

Zacharia, Cap. 7.

¶ Ieiunia absq̄ operibus misericordiæ nihil esse.

Hæc propositio falsa est & erronea, atq̄ in odium Ecclesiastici ieiunii annotata.

Cap. 14.

¶ Omnia sancta in ecclesia Dei, & impii ex ecclesia pellendi.

Huius propositionis vtraq̄ pars, est erronea, cum aperte excludat peccatores ab ecclesia.

Mathei. Cap. 8.

¶ Qui sine operibus est Christi non est.

Hæc propositio si intelligatur non esse Christi per gratiam, vera est, Cæterum in sensu hæreticorum, scilicet q̄ non sit membrum ecclesiæ per fidem, erronea est.

Cap. 9.

¶ Paralyticus fide sanatur a corporis infirmitate & a peccatis.

Hæc propositio eadem censura plectenda est, qua illa, Abraham fide iustus Gene. 15. cum sentire videatur fidem solam sanare a peccatis.

Ibidem.

¶ Fide sanatur mulier, Cæci duo fide in Christum sanantur.

Hæc propositiones si intelligantur de sanitate spirituali, ad quam malitiose videntur alludere hæretici, eadem censura notandæ sunt qua illa Gene. 15. fides iustificat, Eadem propositiones habentur. c. 16. & 20. & sicubi alibi repectæ fuerint, eadem censura plectantur.

Cap. 11.

¶ Exprobat Dominus ciuitatibus quæ non crediderunt.

Hæc propositio, cum textus loquatur de non agentibus penitentiam, prauè mutat non penitentes in non credentes, vel in infideles.

Cap. 12.

¶ Iudæi fide puri.

Hæc propositio est vtilis. Math. 9. fide sanatur mulier: cæci duo fide in christum sanantur.

In titulo. Cap. 15.

¶ Traditiones humanæ & ciborum delectus reiiciuntur.

Hæc propositio hæretica est & erronea, cum tollat leges ecclesiasticas ieiunia præcipientes, & certum ciborum genus interdicentes.

Cap. 19.

¶ Vxor ob solam fornicationem dimittenda.

Hæc propositio si intelligatur quo ad vinculum, erronea est.

Cap. 20.

¶ Operariorum æquale præmium. Id est æquale in vinea Domini operantibus datur præmium.

Hæc propositio suspecta est, quod videatur tollere merita operum, atque adeo in æqualitatem meritorum.

Cap. 22.

¶ Vestis nuptialis fides.

Hæc propositio erronea est, quod tribuat fidei quod est charitatis.

Marc. Cap. 10.

¶ Vxor ob solam fornicationem dimittenda.

Hæc propositio in hoc loco præter textum Marci est, & si intelligatur quo ad vinculum, est erronea.

Luce. Cap. 4.

¶ Vita in verbo Dei.

Hæc propositio vera est & catholica, sed suspecta, q̃ latenter indicet, si dem solam verbi Dei, ad vitam sufficere.

Ioannis. Cap. 1.

¶ Filii Dei qui christo credunt.

Hæc propositio catholica est, in prauum tamen & erroneum sensum de-
torta ab hæreticis, q̃ fides sola faciat filium Dei.

Cap. 3.

¶ Fides vita æternæ.

Hæc propositio catholica est, verum perperam interpretata ab hæreticis,
q̃ sola fides ad vitam æternam sufficiat. Eadem propositio habetur. cap.
4. & 5. & 11.

Cap. 15.

¶ Opera nulla sine fide.

Hæc propositio falsa est, cum tollat operam moraliter bona.

Ibidem.

¶ Opera a Deo.

Hæc propositio catholica est, sed per eam male intellectum est ab hæreti-
cis, q̃ bona opera sint a solo Deo.

Cap. 17.

¶ Sanctitas Christi nostra.

Hæc propositio eadem censura castiganda est, qua illa, psal. 17. Puritas
Christi, quæ & nostra facta est.

Actuum. Cap. 10.

¶ Remissio peccatorum fides.

Hæc propositio vera est, sed in sensu hæreticorum q̃ sola fides in Chri-
stum sufficiat ad remissionem peccatorum, erronea est.

Ad Roma. Cap. 4.

¶ Fides iustificat, non opera.

Hæc propositio hæretica est, cum significet solam fidem iustificari hominem,
& opera non requiri.

Ibidem.

**¶ Abraham fide iustus, Et Abraham quo
modo fide iustus, Et fidei iustitia.**

Quæ omnes propositiones eadem Censura notandæ sunt, qua illa, Ge.
ne. 15. Nam si per eas intelligatur q̄ sola fides sine operibus iustificat, he
reticæ sunt.

Cap. 10.

**¶ Iudæi diuinam ignorantes iustitiam, quæ ex fide
est, a gratia Dei exciderunt.**

Hæc propositio est eadem censura notanda, qua proxime precedentes.

Ad Corinth. 1. Cap. 4.

**¶ Nemo iuxta exteriorem hominem iu
dicandus.**

Hæc propositio erronea est, quia tollit iudicium humanum.

Cap. 6.

**¶ Christianus non debet litem intendere
proximo.**

Hæc propositio erronea est.

Ibidem.

¶ Iniuriæ & damna Christianis ferenda.

Hæc propositio duplici ratione suspecta est. Nam primo indicat non esse
resistendum Turcis, aut aliis infidelibus, cum bella christianis inferunt, vt
Lutherus docuit. Deinde non licere christianis, apud iudicē aut res suas
repetere, aut iniurias persequi, quod etiam Lutherani docent, in vtraq̄
parte turpiter errantes.

Ad Corinth. 2. Cap. 1.

¶ Sancti sunt qui Christo fidunt.

Hæc propositio erronea est, quatenus sensum habet vniuersalem, q̄ sola fi
des seu fiducia in christum reddat homines sanctos.

Ad Galatas. Cap. 2.

**¶ Viuere in fide, & cap. iii. & v. Ex fide iusti
tia. Ex fide iustitia non ex lege.**

Hæc omnes propositiones eadem censura notandæ sunt, qua illa proposi
tio. Fides iustificat. Nam si per illas intelligatur, q̄ sola fides sine operi
bus iustificat, hæreticæ sunt.

Ad Philipen

Ad Philippenſes. Cap. 3.

¶ **Præter cognitionem vnius Chriſti, omnia
nihil facit Paulus.**

Hæc propositio ſuſpecta eſt, quia videtur tollere valorem charitatis, & oporum, & ſolam fidem magnificare.

Ad Theſſaloni. 1. Cap. 1.

¶ **Gratiarum actio propter fidem a Deo datā.**

Cum Paulus loquatur etiam de ſpe, & charitate, aliſq; bonis operibus, præ in hoc loco annotatur ſola fides.

Cap. 4.

¶ **Mortui non lugendi.**

Hæc propositio negans licitum eſſe lugere mortuos falſa eſt, & contra morem ſacræ ſcripturæ.

Cap. 5.

¶ **Dies iudicii piis non formidandus.**

Hæc propositio erronea eſt, cum aperte ſignificet tantam fidei certitudinem quæ omnino timorem excludat.

Ad Theſſa. 2. Cap. 1.

¶ **Pœna in credulis Euangelio.**

Malicioſe annotata propositio, cum textus loquatur etiam de non obediētibus Euangelio. Et ita videtur innuere omnes in obediētes eſſe incredu-
dulos, quod eſt hæreticum.

Cap. 3.

¶ **In eos qui non laborant manibus.**

Hæc propositio eadem Censura caſtiganda eſt, qua illa Deute. 15. Prohibetur mendicitas.

Pri.a Ad Thimothe. Cap. 1.

¶ **Lex non iuſto ſed impio data.**

Hæc propositio eſt vera, qui tamen per illam docent, qd iuſtus non ſit ſubditus legibus, errant.

Ad Titum. Cap. 2.

¶ **Fide mundatos opera ſequuntur.**

Quod dicitur fidem mundantem ſequi opera, hæreſis eſt noua, tribuens ſolī fidei, quod charitati etiam eſt tribuendum.

Ad Hebræos. Cap. 6.

D.

**¶ Deficientes a fide nulla alia hostia expiantur
q̃ Christi.**

Hæc propositio vera est. Verum suspecta: q̃ videatur negare opera nostra ad iustificationem concurrere.

Ad Hebræ. Cap. 10.

¶ Oblatio Christi sola pro peccatis.

Hæc propositio duplici ratione suspecta est. Primo quia videtur docere, missam non posse pro peccatis offerri, vt hæretici horum temporum perniciosissime errantes docent. Deinde videtur omnino excludere opera nostra satisfactoria.

Ibidem.

¶ Sacrificia omnia reiciuntur præter solum Christum.

Cum Paulus loquatur de sacrificiis veteris legis, male detorquetur textus scripturæ sacræ ad nouam, vt priuata sacrificia, & oblationes excludat quod hæreticum est.

Ibidem.

¶ Reicientes Christum nulla hostia purgātur.

Hæc propositio suspecta est: quia innuere videtur, q̃, qui fidem amiserūt non possunt eam recuperare: quod est aperte hæreticum.

Cap. 12.

¶ Accedendum ad Christum qui solus est audiendus.

Huius propositionis secunda pars suspecta est, cum videatur innuere, nec audiendam ecclesiam, nec recipiendam doctrinam sanctorum.

Iacobi. Cap. 2.

¶ Per opera fidem iudicari.

Hæc propositio suspecta est, q̃ ad illud spectare videatur opera solum ostendere fidem, & nihil conferre ad iustificationem, nec ad promerendam gloriam, quod hæreticum est.

Ibidem.

¶ Fides sine operibus non est fides.

Hæc propositio cum alludat ad hæreticorum errorem, q̃ in peccatoribus post peccatum nulla maneat fides, aut quæ manet, non esse veram fidem, falsa est & erronea.

Ibidem.

¶ **A**brahe opera per fidem. Raab opera per fidē.

Vtraq; propositio suspecta est, q; videatur opera bona principaliter tribuere fidei tanq; formæ, cum hoc sit potius charitatis.

Prima Ioannis. Cap. 5.

¶ **N**asci ex Deo, est habere fidem in Christū.

Hæc propositio vera est, & catholica, sed in sensu hæreticorum q; sola fides filium Dei faciat, est hæretica.

¶ **O**mnes hi errores continentur in marginibus, aut in Titulis capitulorum in varijs Biblijs annotati, qui abradendi sunt, vt in fronte huius Censuræ decretum est.

Et præter hanc Censuram generalem, oportuit alteram peculiarem addere in Bibliam quæ impressa est Lutetiæ sub mediocri forma in officina Roberti Stephani cum duplici translatione vulgata, & noua, & cum scholijs Vatabli. Anno 1545.

De hac igitur Biblia imprimis censemus totum nouum Testamentum esse omnino refecandū, reiiciendumq; propter plurimos errores qui illi⁹ scholijs sunt inserti. Nam Testamentum vetus paucissimos errores continet, ac sub his verbis quæ catholicum sensum facile admittant. Quapropter eius scholia permittimus, præsertim viris doctis, quibus plurimum prodesse possunt: sed ne rudes, & illiterati decipiantur, pauca quædam hic notare volumus, quæ suspicionem aliquam hæresis præbere poterant.

Genesis. Cap. 15. numero .13.

¶ **E**t reputauit ei illam ad iustitiam, illam subaudi fiduciam, id est ob eam credulitatem, qua creditur Deo liberos promittenti: iustus apud ipsum Deum habitus est.

Hæc expositio eadem suspensione laborat, qua propositio illa, Abraham fide iustus. Ad hæc fidem vertit infiduciam.

Esaia. Cap. 63. numero 5.

Ego sum, qui nuper prædicabam cum viuerē in mundo, iustitiam, & eam quidem quæ est per fidem in me,

Hæc propositio est vt illa ad Rom. 4. fides iustificat.

Hieremiæ. Cap. 31. numero. 63.

¶ Fædus nouum facile est, leue, beneuolētig
& securitatis plenum, nan continet illam ma
gnificam promissionem salutis, & remissio
nis peccatorum, quam cōsequuturi sunt, qui
in Christum crediderint.

Hæc suspecta est sicut illa, fides iustificat.

Olee. Cap. 2. numero. 45.

¶ Per iustitiam idest per fidem, qua iustificā
tur homines,

Hæc propositio eandem cum præcedentibus suspicionem affert.

¶ **N**oua Testamenta separtim a Bibliis excusa eadem generali
Censura emēdentur in quibuscunq; locis deprauata fuerint.

✻ Censura prohibens Bibliam impræssam ✻
Basileæ apud Ioannem Oporinum. An
no, M. D. Liii. Mense Martio. Seba
stiano Castelionæ interprete.

A M iam erat in manu tuas formulis excussa,
traddenda, optime lector, hæc nostra Censura,
qua decreuimus sacrorum Bibliorum volumi
na alicubi hæreseos labe, aut eius suspitione
deprabata, munienda, ne cui post hac per igno
rantiam impingere contingat. Cum ad nos delata est,
noua quedam traslatio, Sebastiano Castalione interprete
apud Ioannem Oporinum, Basileæ excusa, Anno a Chri

to nato, M. D. liiii. Mense Martio: quam ne temere va-
gari permitteremus, & horum temporum calamitas mon-
nuit, & asiduamuneris nobis demandati cura postulabit
Et vt diligentius, oculatiussq; quid de ea statuendum esset
discuteremus, vel titulus ipse translationis exegit, intelligē-
tes nimirum nullum perniciosiorem lapsum inueniri pos-
se, q̃p̃ qui textui insertus sacrarum litterarum auctoritate
tueatur, quod malum (vt iam te monuimus) deus hacien-
ab alioquī deprabatis Bibliis auertit, quousq; libuit huic
Sebastiano sic vertere, vt præter hæreses in quas aliquan-
do in suis additionibus incidit, in textu autem non raro il-
lis faueat, alicubi vero sic consulto transferre videtur, vt
infirma reddat fundameta quibus axiomata Christiana,
et religioni q̃p̃ necessaria: nituntur, ita redens sacrarum lit-
terarum testimonia quibus illa astruxerunt antiqui pa-
tres ab initio nascentis ecclesie vsq; in presentem diem, vt
nihil illis fauere videantur: eo forsam animo (vt suspicari
licet) vt diruto fundamento, ruat quæ superponitur
structura. Adde q̃p̃ mirum in modum delectatur poetarum
& historiographorum stilo vocibus nimium exquisitis,
ac proinde obscuris, ornato. Indigno sane multoties dibi-
næ scripturæ pondere & magestate. Et quod minus feren-
dum est, q̃p̃ dum vnicum eius studium institutumq; esse vi-
deatur, vt in nulla re conuenientem cum nostra editione
translationem edat, frequenter inusitatis vocibus & pe-
regrino sermone labefaciat vim atq; energiam magnifici
cuiusdam sensus, quem recepta iam in vsu verba præfese-
ferre intellexerunt viri non minus pii q̃p̃ eruditi, qui diu

in sacris literis nō sine magnareipublicę christianę vtilita-
te versati sunt. Quamobrē peritorū virorū nec dubiæ fi
dei consilio vsi, indignam esse censuimus quæ manibus
christianorum libere contrectetur, q̃uis non negemus in-
ueniri aliqua quæ sine periculo legi possent, sed nō sunt
tanti momenti, vt arbitremur magna vtilitate carituros
studiosos, si ea caruerint, quim potius iudicaremus nō par-
uam erroris ansam nos pręstitisse, nisi prohibuissē sicut
per hoc nostrum edictum prohibemus,

✿ Ingenium volitat, ✿

✿ Paupertas deprimat ipsum. ✿

inducito carnes thy
gne hircorum potabo. **I**
artificium laudis: et reddi
ta tua. **E**t iuxta me i
misteria tua et honorific
ti ut dixit deus quare tu e
cias misericordias: et assumeris te
tuum. **C**um uero odisti disci
puli fideles meos retror
bas furem currebas ad
ris portam tuam ponet
habundantiam malitiam: et
nabat dolor. **S**edens
tuum laudibus meis et aduersus fili

Almuy map & Gaton fons

N 88

